



sjónarmið

Morten Rasmussen,
postkontrollørur

Fólkaflokkurinn og prístalið

Latið okkum fyrst gera okkum greitt, at prístalið verður útroknað eftir prísnum á teimum vörum, ið ein vanlig familja nýtir í dagliga húsarhaldinum.

Prístal 100 er sett tann 1. juli 1975 fyri samlaðu meðalprísirnar hjá eini meðalfamilju, og fyri hvørji 3% prístalið hækkað ella lækkað, fáa ella missa vit 60 oyru í timalønin.

Prístalið pr. 1. juli 1979 er 132,1. Hetta vil siga, at timalønin hesi 4 árin er hækkað við 10 viðbótum á 60 oyru ella

við 6 kr. pr. tíma (1050 kr. um mánaðin).

Vit eru sostatt 2,1% + tíðina frá 1. juli til nú aftur ið i mun til vørudýrkanina, somuleiðis sum virðið á 60 oyrum hesi 4 árin er minkað so mikið, at dýrtíðarviðbótin heldur skuldi verið um 80 oyru. Prístalið er soleiðis at rokna sum ein faktorur, ið er við til at tryggja lønmóttakarum eina vissa kompensatiðn fyri vørudýrkanum, men ikki fult og ikki fyrr enn nakað væl eftir, at prishækkanar eru farnar fram.

Orsøkin til, at nomið verður við hetta nú, er, at ein av okkara landsstýrisflokkum er ferin at seta spurnartekin við prístalið og beinleiðis mælir til at halda vørudýrkanir uttanfyri prístalið.

I leiðaranum í Dagblaðnum 5. september verður prístalið gjørt til syndabukk fyri inflatiðn og hækkanir útreiðslur hjá skipum. Har verður m.a. skrivað: »Ein fortreyt fyri, at ein loysn fæst á teimum hækkanir útreiðslunum hjá skipum er, at prístalsvækst-

urin verður tálmaður. Tí eitt hækkanir prístal ferir økt lønarkrøv við sær.

Vit súa frammanfyri, at lønirnar hækka eftir at vøruprísirnar eru uppfarnar. At hetta ferir til eyka lønarkrøv er heldur enn ikki lægið. Tvørturímóti fær ein við samráðingarbordið at vita, at orsakað av, at prístalið longu hevur givið so og so nógv, kann talan ikki verða um lønarkrøv annars.

Lata lønmóttakarar annars billa sær inn, at prístalið í Føroyum hevur ávíkkað oljuprísirnar í Arabia so nógv, at skipini fara á heysin?

I Dagblaðnum 7. september skrivir ein Ó.B. viðari um prístalið: »Avgjeld (men ikki skattur) eru roknað inn í prístalið. Eitt hækkanir prístal ferir til hækkanir

lønir hjá tí almenna. Hækkanir lønir hjá tí almenna fara til økt lønarkrøv frá fólki, sum starvast í vinnuni. Vinnan fær hægri lønarútreiðslur at dragast við.

Altso meira av somu skuffu — og her skal ábyrgdin so verða lögð á tey, ið eru í almennari vinnu. Tað verður annars ikki gjørtur munur á, hvørjum starvi ein lønmóttakari er i — ein prístalsviðbót er 60 oyru pr. tíma fyri allar.

At prístalsvæksturin verður tálmaður er í finasta lagi. Tað undrar meg bert stórliga, at komið verður inn á ávirkanina, uttan at nomið verður við orsøkirnar.

Hvi nevnið Dagblaðið ikki avansur, prístopp ella onnur prístálmandi tiltøk?

Eg kann fortelja Fólkaflokkinum, at um

kannað verður eftir, hvat gongur inn í seluprísirnar á vörum, kundi væl hent seg, at bæði avgjeld og skattur vórðu iroknað avansurnar.

At minstalenin hjá sjómönnum ikki er prístalsviðgjørd er bert at beklaga. Skal ein familje — privat, almenn ella á sjónum — liva, mugu vit allir lønmóttakarar krevja, at minstamatið fyri lønarkrøvingar gevur dekning fyri prishækkanum á teimum vörum, ið eru neyðugar í dagliga húsarhaldinum.

Morten Rasmussen
N.B. Hvi bleiv eyka-skatturin til fiskivinnuna ikki roknaður av bruttolønin?

Hvi bleiv í heila taki nomið við avgjeldini? Var tað ikki fyri at lønmóttakarinn skuldi sviða?

»Dimma« og veruligu tøluni

Oddagreinin í Dimmalætting leygardagin 8. september víðger feroysku uttanlandsskuldina og hallið á feroyska gjaldsjavnanum, sum oddagreinskriverin setir í samband við persónin Atla Dam.

Oddagreinin er ikki serti reingjandi. Møguliga er hon gjørd við beráðdum huga. Møguliga veit blaðstjórin ikki betur. Hesar gitingarnar skal eg tó ikki gera nakrar metingar um, men mær tykir hana dekan ov perfida, tá oddagreinskriverin m.a. sigur: »... saa har samme Dam i mellemtiden præsteret at stifte gæld til udlandet af mangel på grund af offentlig balance, som i trit overgår Danmarks.«

Sjálvur dugi eg ikki at lesa hetta brotið órðvisi enn, at Atli Dam — per-

sónliga, eftir meting Dimmalættingar — hevur skuldsætt Føroyar í størri mun enn Danmark er skuldsætt.

Sammetingar-grundarlag

Vist hevur feroyska samfelagið eina uttanlandsskuld, sum er økt nógv tey seinastu árin. Men hevur viðkomandi, sum víðger ta búskaparligu støðuna, hug at gera eina objektiva meting, ber tað ikki til at víðgera uttanlandsskuldina, uttan samstundis at sammeta hana við bruttótjódarinntøkuna — tað feroyska framleiðsluvirðið — og tær stóru iløgurnar, sum tey seinastu árin eru gjørdar í vinnutíð.

Bruttótjódarinntøkan er vaksin nógv tey seinastu árin og í 1977 var hon 2,1 milliard kr.

Økt virði

Frá 1974 til 1977 vakst bruttótjódarinntøkan sambært Ársfrágreiðingini við 74 pst. Í hesum tíðarskeiði var vøksturin í prístalinum bert 36 pst. Soleiðis vaks veruliga virðið av tjódarinntøkuni munandi hesi árin.

Taka vit bruttóleigurnar, so eru tær eisini øktar. Í 1974 vóru tær knappar 530 mió. kr. meðan tær í fjór vóru knappar 840 mió. kr.

Uttanlandsskuldin

Hvussu stór er so uttanlandsskuldin og hvør skyldar allan hendaðan peningin í útlandum? Er tað landskassin ella einstaklingurinn, men almenni ella privati sekturin?

Samlaða uttanlands-

skuldin er mett til útvíð eina milliard kr. Men Føroyar hava eisini nakrar hundrad milliónir kr. til góðar í útlandum, soleiðis at feroyska nettoskuldin er mett til 550 mió. kr.

Hendan skuldin býtir seg soleiðis í umleið-milliónum-kronum: fiskivinnuflotin 275, farmaskipflotin 50, telefonverkið 100, SEV 100, kommunurnar 100, ymiskt (handilsfyrirtekur, flakavirki, bil- og onnur privatskuld) 225 og landskassin 100.

Vyvirtilið visir, at beinleiðis skuldin hjá landskassanum bert er umleið 100 mió. kr. og taka vit allan almenna sektorin (landskassin, SEV, TLF og kommunurnar), er skuldin einar 400 mió. kr.

Gjaldsjavnehallið

Vist hevur feroyska samfelagið havt eitt hall á gjaldsjavnanum síðani 1974 við undantak av 1977, sum gav eitt lítið yvirskot. Árið 1978 var metar, hvat víðvirkur halli á gjaldsjavna, men skal „samme Dam.“ hava skyldina fyri, at t.d. doll-

arprísirnar fóru í botn, at vit bygdu tíðarhóskandi skip, at einir 10-15 handilsfyrirtekur fingur sær tíðarhóskandi holi, ella tí at privata brúk feroyinga til bílar o.a. er ov stórt?

(Eg spyrji ikki, tí eg haldi tað hava nakra stór meining, men tá Dimmalætting dregur orðaskiftið um samfelagslig viðurskipti niður á eitt so lagt stóð, er lítið annað at gera).

So nevnið Dimmalætting „... af mangel paa offentlig balance, som i trit overgaar Danmarks.“

Um Dimmalætting her vil billa lesarum inn, at feroyska skuldin luttalsliga er størri enn tann danska skuldin, fer hon óivað aftur skeiv.

Tá skuldin hjá einum samfelag verður sammett við skuldina hjá einum øðrum, verður ofta skuld fyrri hvønn íbúgva nýtt.

Taka vit ta feroysku skuldina, svarar hon til einar 12.500 til 13.000 kr. f.h. íbúgva. Tað er ár ella meira síðani, at tann danska skuldin lá um 11-12.000 kr. f.h. íbúgva og við teimum stóru stats-

ligu lánøkunum seinasta árið, og við tí støðuga gjaldsjavnahallinum er skuldin helst vaksin upp aftur meira, hóast tað er lítil uggi í at visa á hetta.

Politiskt máttloysi

Eitt er at koma við sakligum atfinningum, sum eitt andstøðublað sjálvandi skal, men eitt annað — og meira ódramligt — er at koma við atfinningum og persónligum briksli, sum beinleiðis hvíla á skeivum grundarlagi. Hetta kann ikki vera prógv um annað enn eitt politiskt máttloysi.

Dimmalætting fær eins og øll onnur blað Ársfrágreiðingina frá landsstýri og ríkisumboði eins og tjóðarroknskapið sendandi. Har eru flestu hagtøl víðvirkandi búskapar okkara at finna. Sostatt skuldi tað verið lagad manni hjá oddagreinskriveranum at skeið eftir hagtølunum, áðrenn hann kemur við slíkum haldleysum skuldsettingum.

Jóhann Mortensen